

نگاهی به شهر تاریخی «شوش دانیال»

استان خوزستان

وقتی از سه راه خرمشهر - اهواز به سوی جاده اصلی و اتوبان آسفالته حرکت می‌کنید و آن جاده را در می‌نوردید در حدود ۱۱۴ کیلومتری آن جاده، نرسیده به جاده انحرافی به سوی «دزفول» به اتوبان بسیار پهنی می‌رسید که، درختان گز سر به فلک کشیده دارد. از جاده زیر پل عبوری آن جاده اصلی راهی به سوی «شوش دانیال» است. از خیابان مدخل که عبور می‌کنید، سبزه و آب و درخت هر مسافر تازه واردی را به خود جلب می‌کند.

به درون شهر که می‌روید آثار تازه‌سازی از بازار، خیابان، میدان، مغازه مشاهده می‌کنید. شهر کوچک و بسیار شلوغی است. سواری‌ها، موتورسیکلت‌ها و دوچرخه‌های متعدد جلب نظر می‌کند.

نخستین بار در سال ۱۳۵۰ به این شهر رفتم ولی اکنون بعد از ۲۷ سال، تمام آن سرزمین دگرگون شده و رونق و پیشرفت بسیاری پیدا کرده است. مدارس، دانشگاه، خیابان‌های متعدد، مغازه‌ها و بازارهای گوناگون. از جاهای مختلف ایران برای خرید شلتوک، گندم، ذرت و پشم و ملزومات دیگر به این نقطه از خوزستان سرسبز، می‌آیند و با مردم اصیل ایرانی و گاه دوزبانه حشر و نشر می‌کنند.

پیشینه تاریخی (شوش)

این شهر با عظمت دنیای قدیم از لحاظ جغرافیایی در طول ۲۷ درجه و یک دقیقه و عرض ۳۲ درجه و ۱۲ دقیقه قرار گرفته است و در ۶۵ کیلومتری جنوب باختری دزفول است. سخن از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین و معتبرترین پایتخت‌ها و شهرهای ایران باستان است.

سوزا یا سوسن

در جغرافیای «استرابو» آمده است که شوش یا «سوسن» را پدر «ممنون» بنا نهاده است و شاید ابتدا که آن را «سوسن» گفته‌اند از اسم پدر ممنون باشد. سوزای قدیم به چندین نام به قرار

زیر تا به حال نامیده شده است: ۱- سوزا ۲- سومن ۳- شوش که این نام در تورات نوشته شده است و هنوز به آن نامیده می‌شود. ۴- سوس. ۳۶۰۰ سال پیش از هجرت این شهر تختگاه پادشاهان و فرمانروایانی بزرگ بوده است که تمدن شکوهمند و با عظمت ایران را پی‌ریزی کرده‌اند. نخستین قومی که تمدن سرزمین خوزستان را بنیاد نهاده است عیلامی‌ها بوده‌اند که حدود هزار سال بر خوزستان و لرستان فرمانروایی کرده‌اند.

با توجه به حفاری‌هایی که زیر نظر هیات‌های باستان‌شناسی فرانسوی و غیره در سرزمین و قلمرو شاهان عیلامی و کشورهای مجاورش چون «سومر» و «اکد» قدیم تا به حال به دست آمده حاکی از آن است که از سه هزار سال پیش از میلاد، عیلامی‌ها دارای تمدن و خط و مذهب و سنت و آداب و رسوم بوده‌اند.

یکی از شاهان عیلام به نام کودورنان خوندی حدود سال ۲۲۸۰ ق. م سومر را شکست داد و شهر «اور» (Ur) را گرفت و سلسله‌ی پادشاهی آن را منقرض کرد و مجسمه رب‌النوع این شهر به نام «نانا» Nana را که الهی نگهبان آب بوده است جزء غنایم به عیلام برد و بعد از آن شکست حدود ۶۰ سال سومر در تصرف عیلامی‌ها درآمد. در دوران هخامنشیان نیز شوش از شهرهای مهم امپراتوری و یکی از دو پایتخت اصلی آن بود.

اسکندر مقدونی پس از شکست داریوش به طرف بابل رفت و مانند کوروش هخامنشی دستِ مجسمه‌ی «بل ماردوک» را گرفت و فرمان داد تمام معابدی را که خشایارشا خراب کرده بود تعمیر کنند. پس از آن به تصمیم دست‌یابی به شهر شوش به سمت هوجیه (خوزستان) شتافت و پس از یک سلسله جنگ و ستیز در سال ۳۳۲ ق. م شوش را تصرف و خزاین آن را غارت کرد و برای بار دوم شوش اعتبار و شکوه خود را از دست داد. پس از فتح شوش اسکندر به عزم حرکت به سوی پرس پولیس و پاسارگاد از کازرون گذشت، وارد اهواز شد و پس از فتح اهواز به سوی ارجان (بهبهان) حرکت کرد. بعد از ارجان به جایی که معروف به دربند پارس است رسید.

ضمن کاوش‌ها که در محوطه‌ی وسیع از تپه‌های کم ارتفاع (مقابل حصار قدیم که دور شوش بوده است) انجام شد سکه‌ها و ظروف و اسلحه و سفال و نوشته‌های یونانی کشف شده است که مربوط به سده‌ی چهارم قبل از میلاد است.

در زمان ساسانیان باز خوزستان روی آبادانی می‌بیند، شهر وندوشاپور (گندی شاپور) و شهر رامهرمز - شهر کرخ شاپو بنا می‌شوند و خوزستان رونق و اعتبار گذشته خود را باز می‌یابد. تا آن که اعراب به فرماندهی سعد بن ابی وقاص بر رستم فرخزاد و سپاه ایران چیره می‌شود و شهر

شوش را تصرف می‌کند.

در شوش مقبره بزرگی است که متعلق به نبی دانیال (ع) است. «مقدسی» گوید قبر آن حضرت پشت شهر در میان نهرات و در کنار نهر مقابل قبر، مسجدی نیکوست و معلوم نیست حضرت دانیال در کجای شهر مدفون است. حضرت دانیال از نسل حضرت یعقوب و از انبیای بنی اسرائیل است. او پسر «یوحنا» و یوحنا، پسر «یوشیا» است.

حضرت دانیال (ع) هم‌زمان با سلطنت «بخت‌النصر» از سلاطین کلدانی پادشاه بابل می‌زیسته که بخت‌النصر پیش از پی بردن به نبوت آن حضرت او را بزرگ‌ترین علما و حکما دانسته است.

در زمان فرمان‌روایی سید محسن مشعشعی پسر مولا علی بر قسمتی از خوزستان، مقبره آن حضرت از طرف وی تعمیر و یارویی گرد شوش کشیده شد. همچنین در سال ۱۲۸۷ هجری بقعه‌ی دانیال که بر اثر سیل منهدم شده بود به همت مرحوم حاج شیخ جعفر شوشتری ترمیم شد.

آثار باستانی مکشوفه از شوش

نخستین کسی که از اروپاییان در خرابه‌های شوش به کاوش پرداخت مستر لفتوس، عضو انگلیسی کمیسیون سرحدی بود که پس از قرارداد ارض روم در سال ۱۲۶۶ هجری به همراه میرزا جعفرخان مشیرالدوله به محرمه و اطراف آن آمدند و مستر لفتوس به تماشای ویرانه‌های شوش رفت و سال بعد به همراهی مستر ویلیام که پیشوای نمایندگان انگلیسی کمیسیون بود به آن جا رفت و به کاوش پرداخت و کوشک پادشاهی داریوش را پیدا کرد و نوشته‌های سنگی از پادشاهان هخامنشی به دست آورد و به لندن بازگشت. سپس در سال ۱۳۰۰ قمری مسیو «مارسل دولافوا» از دانشمندان فرانسه به دستیاری سفیر فرانسه در تهران از شاه امتیاز کاوش در شوش را گرفت، مشروط بر این که هرچه جواهرات و اشیای ساخته شده از نقره و طلا به دست آمد از آن دولت ایران باشد و از دیگر چیزها نیمی به ایران داده شود.

آثار و اشیایی نفیس در اثر کاوش فرانسویان از شوش به دست آمد که عبارتند از: مجسمه که چند نوع است. آجرهای قالبی، نقره‌جات، جام‌های سه پایه، ظروف با نقوش برجسته، نقش شیر و سایر حیوانات و غیره. همچنین کتیبه‌هایی به شرح زیر به دست آمده است: کتیبه‌ی خشایارشا، پایه‌های ستونی که روی آن‌ها خطوط نوشته شده است. قطعات سنگ مرمر که خطوط روی آن‌ها منقوش شده است. شیری از مرمر که به بابلی روی آن نقر شده است و غیره. کتیبه‌هایی از اردشیر دوم نیز در شوش کشف شده که نمونه آن بر ستونی نوشته است: منم

اردشیر، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه ممالک، شاه این زمین، پسر داریوش هخامنشی، اردشیر شاه گوید به فضل اهورمزد این قصر پردیس را من ساختم، اهورمزد مرا از هر بدی بپاید و آنچه را که کردم نگاه دارد.

آثار کشف شده دیگری به شرح زیر است:

- ۱- مهر داریوش
- ۲- سنگتراش تزئین کاخ آپادانا
- ۳- ظرف زرین با تزئین سنگی
- ۴- کنده کاری روی استخوان
- ۵- مجسمه های استخوانی از دوره ساسانی
- ۶- گوشواره های طلایی خوشه ای شکل زمان ساسانی
- ۷- گچبری های روی دیوار قصر از دوره شاهان ساسانی که شاید نقش بهرام گور و معشوقه ی چنگ نواز او باشد
- سوار بر شتر در شکارگاه
- ۸- حجاری هایی از دوره اشکانی.

□ آیا علت ویژگی های سطح «اروپا» را فهمیده اند؟

اواخر دهه ی ۱۹۹۰، وقتی فضاپیما ی گالیله در نزدیکی «اروپا» - یکی از ماه های مشتری - پرواز می کرد، برآمدگی ها و ویژگی های دیگری روی پوسته ی یخی خارجی این ماه دیده شد. حالا دو پژوهشگر یک مدل برای توضیح این ویژگی ها ارائه داده اند. لریک گییدس^۱، از آزمایشگاه جت پروپالشن^۲ در ایالات متحده، و فرانسیس نیمو^۳ از دانشگاه کمبریج^۴ در بریتانیا، می گویند اصطکاک ناشی از نیروهای کشندی مشتری نزدیک بخشی از یخ را ذوب می کند و بسته های کم عمری از آب روی سطح «اروپا» ایجاد می کند.^۵ پیش از این تصور می شد نیروهای کشندی پوسته ی یخی را می ترکاند و در نتیجه آب از اقیانوس زیر یخ به سطح آن می آید.

گییدس و نیمو می گویند نیروهای کشندی مشتری ممکن است باعث شوند مناطقی از یخ در نزدیکی یک گسل یا ترک، نسبت به هم حرکت کنند. این حرکت نسبی گرمای اصطکاک تولید می کند، که دمای موضعی یخ را زیاد و گرانروی آن را کم می کند. سپس این یخ گرم، که تخمین می زنند دمایش حدود ۲۷۳k است، طی یک دوره ی کشندی، چند ده سانتی متر به سمت بالا جاری می شود. پژوهشگران می گویند: «ما پیش نهاد می کنیم چنین حرکاتی طی دوره های متعدد ممکن است علت تشکیل ساختارهایی مانند زوج برآمدگی باشد». مدلی آن ها پیش بینی می کند بسته های آبی در نزدیکی سطح «اروپا» درست می شود، که طی ده ها سال دوباره یخ می زنند.

1. Eric Gaidos
3. Francis Nimmo
5. Nature 405637

2. Jet Propulsion Laboratory
4. Cambridge